

Interpol i Europol nisu dovoljni

Žele li vlasti suzbijati organizirani kriminal u svojim državama, moraju ga biti spremne početi suzbijati i u drugim državama. Amerikanci su to shvatili prvi - kroz problematiku terorizma

Željko Cvrtila,
mr. krim.

Organizirani kriminal i korupcija ozbiljan su problem u svakoj državi, pa tako i u Hrvatskoj.

Problem je tim veći ako određena država nije uspostavila učinkovite metode suzbijanja, ili ih ne primjenjuje. Metode suzbijanja organiziranog kriminaliteta također se stalno trebaju razvijati, a dijelimo ih na opće i prikrivene. Opće su one metode koje se počinju primjenjivati uglavnom nakon prikrivenog prikupljanja dokaza o počinjenju kaznenog djela. One su zakonski i organizacijski jasno postavljene kroz propise, ugovore i organizacijske oblike.

Zakonski su propisane i prikrivene metode suzbijanja, ali se primjenjuju tajno i prikriveno. No, s obzirom da se svjetsko poslovanje globalizira, zašto bi s "poslovanjem" organiziranog kriminaliteta bilo drukčije. Ovdje govorimo o međunarodnoj operativnoj policijskoj suradnji, kao metodi suzbijanja organiziranog kriminaliteta.

Ako znamo da je jedna od metoda djelovanja organiziranog kriminaliteta i transnacionalna suradnja, onda je nužno i da tijela progona tog kriminala razviju takvu suradnju. Ona ne smije biti načelna ni samo kroz redovite kanale Interpola ili Europa, već podrazumijeva izravan, zajednički rad na pojedinim slučajevima. Samo takva suradnja može rezultirati razbijanjem međunarodnih lanaca organiziranog kriminaliteta. Više i nema "ozbiljne" zločinačke organizacije koja ne

djeluje na međunarodnom planu, ili bar u suradnji sa sličnim organizacijama u susjedstvu.

Uhićenja moraju biti istodobna

Unutar Ravnateljstva policije, Uprave kriminalističke policije (UKP), djeluje poseban Odjel za međunarodnu policijsku suradnju. U sklopu njega ustrojeni su Interpol i Europol koji nemaju uspostavljenu operativnu međunarodnu suradnju. Fragmenti te suradnje ipak se polako naziru kroz zajednički međunarodni rad na pojedinim predmetima, prije svega organiziranog kriminala, od interesa više država. To je svakako put koji treba uspostavljati. Znamo da su Interpol i Europol samo kontaktne točke za razmjenu podataka, kao servis svim operativnim odjelima, a ne operativna tijela koja se mogu izravno uključiti u pojedinu obradbu. Stoga je nužna izravna suradnja u suzbijanju te vrste kriminaliteta, tj. zajedničko međunarodno policijsko djelovanje. Koliko je međunarodna komponenta organiziranog kriminala na ovim prostorima jaka, moglo se vidjeti za Domo-vinskog rata, kad uobičajene veze među ljudima nisu funkcionirale, a kriminalna je povezanost između zemalja, od kojih su

neke bile i u izravnim ratnim sukobima, bila stalna i vrlo profitabilna.

Organiziranost međunarodnih kriminalnih organizacija uzrokovala je jasnu podjelu unutarnjih djelatnosti. Njihove šefove vrlo je teško dovesti u vezu s konkretnim kaznenim djelom, posebice kad žive u drugoj državi. Jedan od primjera upravo je međunarodno krijumčarenje droge, pri čemu uglavnom kuriri imaju kontakt s drogom, a organizatori i financijeri samo katkad. Kriminalne organizacije koje krijumčare droge aktivnosti moraju provoditi na području više država. Primjenom posebnih prikrivenih metoda, nastoje se otkriti svi sudionici krijumčarenja: kuriri, korumpirani policajci i carinici, financijeri i organizatori, kupci, rute, način..., i to u svim zemljama kroz koje prolaze droga ili novac.

Da bi operacija uspjela, zemlje sudionice moraju imati zakonsku mogućnost primjene tih metoda, a policije i pravosuđa moraju biti vrlo dobro koordinirani, što podrazumijeva razvijen i uređen sustav komunikacije. I na kraju - uhićenja bi u svim zemljama trebala biti istodobna. To je jedan od osnovnih razloga bezuvjetne međunarodne suradnje pri suzbijanju ove vrste kriminala.¹

¹ Dundović, D., Tajne policijske operacije, Informator, Zagreb, 2003.

Operativna kriminalistička suradnja

Konstantna operativna međunarodna policijska suradnja postoji uglavnom samo pri kontroliranim isporukama i dobro funkcionira s državama koje imaju slično razrađen sustav nadziranih isporuka. To je dobar primjer kako policije različitih zemalja mogu surađivati u pojedinom predmetu i razotkrivanju naručitelja, financijera i organizatora koji su često svaki u nekoj drugoj zemlji, a ne onoj u kojoj je istraga pokrenuta. Međunarodne kriminalne organizacije djeluju u svim državama i svakim su danom sve organiziranije. Njihove metode izvršenja kaznenih djela stalno se mijenjaju te nastoje kriminalne aktivnosti prikriti legalnim poslovima. Njihova međunarodna aktivnost zahtijeva stalnu međunarodnu policijsku suradnju, usklađenost zakonske regulative, ali uza sve to i političku volju svih zemalja sudionica. Pogledamo li prikaze putova krijumčarenja², postaje jasno koliko je nužna široka policijska suradnja. Globalna priroda problema zahtijeva regionalni, bila-

Neki noviji događaji potvrđuju usku povezanost kriminalnih skupina - nositelji organiziranog kriminaliteta iz jedne države naruče počinjenje kaznenog djela koje se organizira preko kriminalne skupine u drugoj državi, a samo izvršenje odvija se u trećoj državi

teralni i multilateralni pristup. Međunarodnom se suradnjom učinkovitije bori protiv tih organizacija, korupcije i pranja novca te nadzire promet opojnim drogama i u domicilnim državama.

Policijska suradnja postoji s mnogo zemalja, no ona mora postati operativna, i to prije svega sa susjedima jer i organizirani kriminal tako najčešće surađuje. Operativni odjeli u UKP-u ili središnje tijelo za suzbijanje organiziranog kriminala (Policijski ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta) moraju uspostaviti izravne linije s tim ustrojstvenim jedinicama u svim operativno zanimljivim zemljama i to uz mogućnost trenutačne komunikacije s odgovornim osobama.

Suradnja u suzbijanju organiziranog kriminaliteta na međunarodnoj je razini nemoguća ako to nije uspostavljeno na nacionalnim razinama. Kako će, npr., bilo koja policijska postaja uspostaviti izravnu međunarodnu suradnju u nekom predmetu koji se obrađuje na njezinu području i čiji je ona nositelj, s njemačkim BK-om, engleskom SOKA-om ili SIPA-om iz BiH, koje djeluju na državnoj razini? Može samo opet preko UKP-a. Gotovo sve države imaju zasebna tijela na državnoj razini za suzbijanje organiziranog kriminaliteta i ne žele surađivati s nižom razinom, ne zbog povrede ega, već iz sigurnosnih konspirativnih razloga.

Pritom podsjećam na potrebu stalnog kontakta s rukovoditeljima u drugim državama koji se bave tom problematikom, tako da se u svakom trenu i konstantno mogu ostvariti izravan kontakt i obaviti dogovor ili razmjena informacija. Operativni sastanci i konkretni dogovori o zajedničkim operacijama mogu se odvijati samo na nacionalnoj razini, koja u svakom trenu može preuzeti i određene obveze i znati koji su joj sve resursi na raspolaganju.

Daleko od očiju javnosti

Unatrag nekoliko godina međunarodna operativno-kriminalistička suradnja između policija RH i drugih zemalja, posebice onih nastalih raspadom SFRJ, bilježi znatan pomak. Mnoge javnosti poznate kriminalističke istrage koje su se odvijale u Hrvatskoj potpomognute su dokazima prikupljenim u drugim državama, a i obratno. To se često ne iznosi u javnost poradi bolje uspješnosti nastavka istraga. Područje bivše države posebno je pogodno za zajednički međunarodni razvoj organiziranog kriminala, zbog geostrateškog položaja i povezanosti, slične razvijenosti pravnog sustava, nepostojanja jezične barijere, ostataka ratnog mentaliteta, problematike i sposobnosti...

Međunarodna operativna policijska suradnja iznimno je složena te zahtijeva mnogo zajedničkog rada, usklađivanja propisa, razumijevanja i povjerenja, prije svega neograničenu razmjenu informacija i dokaza. Sva policijska tijela moraju se prilagoditi ako žele uspjeh jer kriminal ne poznaje granice, nacije i druge prepreke koje istražna tijela imaju u međusobnoj

suradnji. Žele li vlasti suzbijati organizirani kriminal u svojim državama, moraju ga biti spremne početi suzbijati i u drugim državama. Amerikanci su to prvi shvatili kroz problematiku terorizma.

Bez međunarodne operativne policijske suradnje ne može se govoriti o dubljem suzbijanju organiziranog kriminaliteta. Prekidanjem kanala u samo jednoj zemlji, prekinuli smo tek jednu dionicu koja se vrlo brzo iznova uspostavlja, a nismo potrgali cijelu kriminalnu mrežu. Ništa nismo napravili razotkrivajući dio organizacije u jednoj državi, dok je u drugoj, odakle se neka roba šalje ili se regrutiraju počinitelji, nismo ni taknuli. Tada se odvija brzo nadomještanje, što iniciraju upravo kriminalne skupine iz države u kojoj kriminalna organizacija nije progonjena. Ciklus obnavljanja struktura organiziranog kriminaliteta neprekidno se odvija i nema problema u "zapošljavanju" novih kadrova (koji se često i posuđuju ili se odrađuju kompenzacijski poslovi), prije svega zbog velike dobiti. Je li suzbijanje organiziranog kriminala Sizifov posao? ■

Ništa bez suradnje: Priljavi Harry kao simbol usamljenog policajca koji se sam bori protiv zločinaca, danas bi bio osuđen na propast

² Klarić, D., Droga (ne)rješiv problem, AKD, Zagreb, 2007.